

DEPARTMENT OF EDUCATION
SCHOOLS DIVISION OF NEGROS ORIENTAL
REGION VII

Kagawasan Ave., Daro, Dumaguete City, Negros Oriental

Edukasyon sa Pagpapakatao

Ikaapat na Markahan – Modyul 4:
Ang Kahalagahan ng Mabuting Pagpapasya sa Uri
ng Buhay
(Linggo: Ikaapat)

Edukasyong Pagpapakatao – Ikapitong Baitang

Alternative Delivery Mode

Ikalawang Markahan –Modyul 4: Ang Kahalagahan ng Mabuting Pagpapasya sa Uri ng Buhay

Ikalawang Edisyon, 2021

Isinasaad sa Batas Republika 8293, Seksiyon 176 na: Hindi maaaring magkaroon ng karapatang-sipi sa anomang akda ang Pamahalaan ng Pilipinas. Gayonpaman, kailangan muna ang pahintulot ng ahensiya o tanggapan ng pamahalaan na naghanda ng akda kung ito ay pagkakakitaan. Kabilang sa mga maaaring gawin ng nasabing ahensiya o tanggapan ay ang pagtakda ng kaukulang bayad.

Ang mga akda (kuwento, seleksiyon, tula, awit, larawan, ngalan ng produkto o brand name, tatak o trademark, palabas sa telebisyon, pelikula, atbp.) na ginamit sa modyul na ito ay nagtataglay ng karapatang-ari ng mga iyon. Pinagsumikapang matunton ang mga ito upang makuha ang pahintulot sa paggamit ng materyales. Hindi inaangkin ng mga tagapaglathala at mga may-akda ang karapatang-aring iyon. Ang anomang gamit maliban sa modyul na ito ay kinakailangan ng pahintulot mula sa mga orihinal na may-akda ng mga ito.

Walang anomang parte ng materyales na ito ang maaaring kopyahin o ilimbag sa anomang paraan nang walang pahintulot sa Kagawaran.

Inilathala ng Kagawaran ng Edukasyon

Kalihim: Leonor Magtolis Briones

Pangalawang Kalihim: Diosdado M. San Antonio

Bumuo sa Pagsusulat ng Modyul

Manunulat: Lorna R. Renacia

Editor: Venus V. Mañoza

Tagasuri: Cita J. Bulangis Florence A. Casquejo

Tagaguhit: Elmar L. Cabrera

Tagalapat: Venus V. Mañoza

Tagapamahala: Senen Priscillo P. Paulin, CESO V

Rosela R. Abiera

Fay C. Luarez, TM, Ed.D., Ph.D.

Maricel S. Rasid

Nilita L. Ragay Ed. D.

Elmar L. Cabrera

Donre B. Mira Ed. D.

Inilimbag sa Pilipinas ng _____

Department of Education –Region VII Schools Division of Negros Oriental

Office Address: Kagawasan, Ave., Daro, Dumaguete City, Negros Oriental

Tel #: (035) 225 2376 / 541 1117

E-mail Address: negros.oriental@deped.gov.ph

Paunang Salita

Para sa tagapagdaloy:

Malugod na pagtanggap sa asignaturang Edukasyon sa Pagpapakatao 7 ng Alternative Delivery Mode (ADM) Modyul para sa araling Ang Kahalagahan ng Mabuting Pagpapasya sa Uri ng Buhay.

Ang modyul na ito ay pinagtulungang dinisenyo, nilinang at sinuri ng mga edukador mula sa pampubliko at pampribadong institusyon upang gabayan ka, ang gurong tagapagdaloy upang matulungang makamit ng mag-aaral ang pamantayang itinakda ng Kurikulum ng K to12 habang kanilang pinanagumpayan ang pansarili, panlipunan at pang-ekonomikong hamon sa pag-aaral.

Ang tulong-aral na ito ay umaasang makauugnay ang mag-aaral sa mapatnubay at malayang pagkatuto na mga gawain ayon sa kanilang kakayahan, bilis at oras. Naglalayon din itong matulungan ang mag-aaral upang makamit ang mga kasanayang pan-21 siglo habang isinasaalang-alang ang kanilang mga pangangailangan at kalagayan.

Bilang karagdagan sa materyal ng pangunahing teksto, makikita ninyo ang kahong ito sa pinakakatawan ng modyul:

Mga Tala para sa Guro

Ito'y naglalaman ng mga paalala, panulong o estratehiyang magagamit sa paggabay sa mag-aaral.

Bilang tagapagdaloy, inaasahang bibigyan mo ng paunang kaalaman ang mag-aaral kung paano gamitin ang modyul na ito. Kinakailangan ding subaybayan at itala ang pag-unlad nila habang hinahayaan silang pamahalaan ang kanilang sariling pagkatuto. Bukod dito, inaasahan mula sa iyo na higit pang hikayatin at gabayan ang mag-aaral habang isinasagawa ang mga gawaing nakapaloob sa modyul.

Para sa mag-aaral:

Malugod na pagtanggap sa Edukasyon sa Pagpapakatao 7 ng Alternative Delivery Mode (ADM) Modyul ukol sa araling Ang Kahalagahan ng Mabuting Pagpapasya sa Uri ng Buhay.

Ang kamay ay madalas gamiting simbolo ng kakayahan, aksyon at layunin. Sa pamamagitan ng ating mga kamay tayo ay maaaring matuto, lumikha, at magsakatuparan ng gawain. Ang kamay sa tulong-aral na ito ay sumisimbolo na ikaw, bilang isang mag-aaral, ay may angking kakayahang matutuhan ang mga kaugnay na kompetensi at kasanayan. Ang iyong pang-akademikong tagumpay ay nakasalalay sa iyong sarili o sa iyong mga kamay.

Ang modyul na ito ay ginawa bilang tugon sa iyong pangangailangan. Layunin nitong matulungan ka sa iyong pag-aaral habang wala ka sa loob ng silid-aralan. Hangad din nitong madulutan ka ng mga makabuluhang oportunidad sa pagkatuto.

Ang modyul na ito ay may mga bahagi at icon na dapat mong maunawaan.

Alamin

Sa bahaging ito, malalaman mo ang mga dapat mong matutuhan sa modyul.

Subukin

Sa pagsusulit na ito, makikita natin kung ano na ang kaalaman mo sa aralin ng modyul. Kung nakuha mo ang lahat ng tamang sagot (100%), maaari mong laktawan ang bahaging ito ng modyul.

Balikan

Ito ay maikling pagsasanay o balik-aral upang matulungan kang maiugnay ang kasalukuyang aralin sa naunang leksyon.

Tuklasin

Sa bahaging ito, ang bagong aralin ay ipakikilala sa iyo sa maraming paraan tulad ng isang kuwento, awitin, tula, pambukas na suliranin, gawain o isang sitwasyon.

Suriin

Sa seksyong ito, bibigyan ka ng maikling pagtalakay sa aralin. Layunin nitong matulungan kang maunawaan ang bagong konsepto at mga kasanayan.

Pagyamanin

Binubuo ito ng mga gawaing para sa malayang pagsasanay upang mapagtibay ang iyong pang-unawa at mga kasanayan sa paksa. Maaari mong iwasto ang mga sagot mo sa pagsasanay gamit ang susi sa pagwawasto sa huling bahagi ng modyul.

Isaisip

Naglalaman ito ng mga katanungan o pupunan ang patlang ng pangungusap o talata upang maproseso kung anong natutuhan mo mula sa aralin.

Isagawa

Ito ay naglalaman ng gawaing makatutulong sa iyo upang maisalin ang bagong kaalaman o kasanayan sa tunay na sitwasyon o realidad ng buhay.

Tayahin

Ito ay gawain na naglalayong matasa o masukat ang antas ng pagkatuto sa pagkamit ng natutuhang kompetensi.

**Karagdagang
Gawain**

Sa bahaging ito, may ibibigay sa iyong panibagong gawain upang pagyamanin ang iyong kaalaman o kasanayan sa natutuhang aralin.

Susi sa Pagwawasto

Naglalaman ito ng mga tamang sagot sa lahat ng mga gawain sa modyul.

Sa katapusan ng modyul na ito, makikita mo rin ang:

Sanggunian

Ito ang talaan ng lahat ng pinagkuhanan sa paglikha o paglinang ng modyul na ito.

Ang sumusunod ay mahahalagang paalala sa paggamit ng modyul na ito:

1. Gamitin ang modyul nang may pag-iingat. Huwag lalagyan ng anumang marka o sulat ang anumang bahagi ng modyul. Gumamit ng hiwalay na papel sa pagsagot sa mga pagsasanay.
2. Huwag kalimutang sagutin ang *Subukin* bago lumipat sa iba pang gawaing napapaloob sa modyul.
3. Basahing mabuti ang mga panuto bago gawin ang bawat pagsasanay.
4. Obserbahan ang katapatan at integridad sa pagsasagawa ng mga gawain at sa pagwawasto ng mga kasagutan.
5. Tapusin ang kasalukuyang gawain bago pumunta sa iba pang pagsasanay.
6. Pakibalik ang modyul na ito sa iyong guro o tagapagdaloy kung tapos nang sagutin lahat ng pagsasanay.

Kung sakaling ikaw ay mahirapang sagutin ang mga gawain sa modyul na ito, huwag mag-aalinlangang konsultahin ang inyong guro o tagapagdaloy. Maaari ka rin humingi ng tulong sa iyong mga magulang, sa nakatatanda mong kapatid o sino man sa iyong mga kasama sa bahay na mas nakatatanda sa iyo. Laging itanim sa iyong isipang hindi ka nag-iisa. Umaasa kami, sa pamamagitan ng modyul na ito, makararanas ka ng makahulugang pagkatuto at makakakuha ka ng malalim na pang-unawa sa kaugnay na mga kompetensi. Kaya mo ito!

Alamin

MGA KASANAYANG PAMPAGKATUTO:

Nasusuri ang ginawang Personal na Pahayag ng Misyon sa Buhay kung ito ay may pagsasaalang-alang sa tama at matuwid na pagpapasiya.

(ESP7PB-IVc-14.2)

Mga Layunin

Sa modyul na ito, inaasahang maipamamalas mo ang sumusunod na kaalaman, kakayahan, at pag-unawa:

Kaalaman: Nakikilala ang kaugnayan ng Personal na Pahayag ng Misyon sa Buhay sa pagbuo ng mabuting pasya.

.

Saykomotor: Nakapag-uugnay ng mga ideya gamit ang mabuting pagpapasya sa isang sitwasyon.

Apektiv: Naisasabalikat ang pananagutan sa paggawa ng mabuting pagpapasya.

Subukin

Panuto: Basahin at unawain ang mga aytem sa bawat bilang. Piliin ang pinakaangkop na sagot at isulat ang titik ng tamang sagot sa iyong sagutang papel.

1. Ano ang ibig sabihin ng “moral dilemma”
 - A. kalituhan sa pagpapasya
 - B. kagandahan sa pagpapasya sa buhay
 - C. kabutihan sa pagpapasya tungkol sa hinaharap
 - D. nagtutunggaling desisyon sa kung ano ang tama o mali
2. Ang sumusunod ay makakatulong sa isang bata upang matuto ng mabuting pagpapasiya maliban sa:
 - A. pagtitiwala
 - B. pagtataglay ng katarungan
 - C. pagkakaroon ng ganap na kalayaan
 - D. pagtuturo ng magulang ng mga pagpapahalaga
3. Ano ang pundasyon o haligi ng proseso ng mabuting pagpapasya?
 - A. Katarungan
 - B. Pagpapahalaga
 - C. Panahon
 - D. Kilos-loob
4. Nakita mo ang iyong kapatid na naglalaro lang ng mobile Legend at hindi sinasagutan ang kanyang modyul. Paano mo siya kokomprontahin?
 - A. Sasabihin ko sa kanya na dapat unahin niya ang pagsagot sa kanyang modyul para maipasa niya ito sa takdang araw.
 - B. Sasabihin ko sa kanya na uupakan ko siya kung hindi matapos sa takdang araw ang pagsagot sa kanyang modyul.
 - C. Sasabihin ko sa kanya na sagutin muna ang modyul bago maglaro.
 - D. Sasabihin ko sa kanya na sisirain ko siya kung hindi matapos niyang sagutan ang kanyang modyul.
5. Isa itong mabuting giya o gabay sa ating mga pagpapasya
 - A. Edukasyon
 - B. Karunungan
 - C. Kasabikan
 - D. Personal na pahayag ng layunin sa buhay
6. Bakit mahalaga ang mabuting pagpapasya?
 - A. Dahil ito ang ating magiging gabay
 - B. Dahil ito ay parte na sa buhay ng tao
 - C. Dahil ikaw ay obligadong pasya
 - D. Lahat ng nabanggit

7. Paano mo malalaman na tama ang iyong pagpapasya?
 - A. Kung maganda at masaya ka sa kinalabasan nito.
 - B. Kung ikaw ay hindi magtagumpay
 - C. Kung sumama ang loob mo dahil sa ginawang pagpapasya
 - D. Lahat ng nabanggit
8. Kung nananatili sa iyo ang agam-agam dahil mayroon kang pakiramdam na maaaring pagsisihan mo ang iyong pasya. Kailangan mong
 - A. Huwag mag-agam-agam dahil desisyon mo 'yan
 - B. Gawin lamang ang magpapasaya sa 'yo
 - C. Pag-aralan muli ang iyong pasya na may kalakip na may kalakip na panalangin at ibayong pag-sususi
 - D. Ano ang dapat mong gawin kung ikaw ay magpapasya?
9. Ano ang dapat mong gawin kung ikaw ay magpapasya?
 - A. Manalangin para humingi ng gabay upang matimbang mo ang tamang pasyang gawin.
 - B. Magbakasyon upang makapag-isip
 - C. Humingi ng payo sa iba at isipin ang ikabubuti ng lahat
 - D. Lahat ng nabanggit
10. Bakit mahalagang maturuan ang mga anak na mamuhay nang simple?
 - A. Upang maisabuhay nila ang pagiging mapagkumbaba
 - B. Upang masanay sila na maging masaya at kuntento sa mga munting biyaya
 - C. Upang hindi sila lumaking hindi marunong magpahalaga sa perang kanilang pinaghirapan
 - D. Upang maisapuso ng mga anak na mas mahalaga ang tao sa kung ano siya at hindi sa kung ano ang mayroon siya

Balikan

Dumating na ba sa iyong buhay ang pagkakataon na kinailangan mong mamili sa pagitan ng mga bagay na may halaga sa iyo? Ano ang iyong naging damdamin tungkol dito? Ano ang iyong ginawa?

Sa pagpili ng tamang pasya sa buhay, kailangan mong isiping mabuti kung ang naging pasya mo ay makabubuti o makasasama ba sa iyong sarili at sa mga tao na nakapaligid sa 'yo. Maari kang sumangguni mula sa mga taong may malawak na karanasan sa buhay, mula sa obserbasyon sa mga kaganapan sa ating lipunan, mula sa likas na batas moral na siyang magdidikta sa atin ng tama o mali sa ating mga ginagawa at humingi ng gabay sa ating Poong Maykapal na siyang gagabay sa atin ng tamang landas na tatahakin sa buhay. Sa ganitong paraan ay tiyak na

magtatagumpay ka sa iyong pasya sa buhay na wala kang pagsisisihan dahil napagtanto mo na ang iyong pasya ay nababatay sa kung ano ang tama at mabuti.

Tuklasin

Panuto: Basahin at unawain ang sitwasyong nagpapakita ng dalawang magkasalungat na posisyon na pagkatapos ay sagutin ang mga katanungan.

Si Judy ay labindalawang taong gulang. Nangako sa kaniya ang kaniyang ina na siya ay maaaring manood sa isang konsiyerto na magaganap sa kanilang lugar. Ngunit ito ay sa kondisyong mag-iipon siya sa pamamagitan ng pag-aalaga ng bata at sa pagtitipid mula sa kaniyang baon sa tangahalian sa paaralan nang may maipambili ng tiket sa konsiyerto. Nagawa ni Judy na maipon ang perang kinakailangan at nagkaroon pa ng sobra. Ngunit nagbago ang isip ng kaniyang ina at sinabi sa kaniya na mas makabubuti kung gagastusin niya ang kanyang pera sa pagbili ng bagong damit para sa paaralan. Labis ang pagkabigo na naramdaman ni Judy. Ngunit sa kabila nito ay nagpasiya pa rin siya na ipagpatuloy ang panonood ng konsiyerto. Bumili siya ng tiket at sinabi niya sa kaniyang ina na maliit na halaga lamang ang kaniyang naipon. Nang dumating ang araw ng konsiyerto, nanood siya at sinabi sa kaniyang ina na siya ay magpapalipas buong araw kasama ang isang kaibigan. Dumaan ang isang linggo at hindi nalaman ng kaniyang ina ang kaniyang ginawa. Sinabi ni Judy ang lahat sa kaniyang nakatatandang kapatid na si Louise. Iniisip ni Louise kung ipararating ba niya sa kanilang ina ang ginawa ni Judy.

Mga Tanong:

- a. Nararapat bang sabihin ng nakatatandang kapatid ni Judy na si Louise sa kanilang ina na si Judy ay nagsinungaling tungkol sa pera o siya ba ay mananahimik na lamang? Bakit?
- b. Sa kaniyang pag-aagam-agam na sabihin ang katotohanan, iniisip ni Louise na kapatid niya si Judy. Maaari ba itong makaapekto sa kaniyang gagawing pagpapasya? Ipaliwanag ang sagot.
- c. Ang pagsasabi ba ng totoo ay may kinalaman sa pagiging isang mabuting anak? Bakit?
- d. Ang katotohanan ba na si Judy ang nag-iipon ng pera ay mahalagang konsidersayon sa sitwasyon na ito? Bakit?
- e. Nangako ang ina ni Judy na papayagan itong manood ng konsiyerto kung magtitipid siya ng pera. Ang katotohanan ba na nangako ang ina ni Judy ang pinakamahalaga sa sitwasyon na ito? Bakit?
- f. Kailangan bang may hangganan ang awtoridad ng ina sa kanyang anak? Bakit?

Ang Kahalagahan ng Mabuting Pagpapasya sa Uri ng Buhay

Suriin

Ang lahat ng kilos ng tao ay bunga ng proseso ng pagpapasya. Ang una at pinakamahalagang sangkap sa anumang proseso ng pagpapasya ay panahon. Hindi kailangang magmadali sa pagdedesisyon, kailangan ito ng masusing pagsusuri.

Ang mga instrumento o gamit sa mabuting pagpapasya ay ang isip at damdamin. Kailangang pagtuunan ng pansin ang lahat na maaring mangyari kapag ginawa mo ang isang bagay. Kaya bigyan mo ng tamang oras ang pagninilay sa iyong gagawing pasya. Bago ka malagay sa hindi magandang sitwasyon. Ito'y maaaring maihalintulad sa isang kasabihan na, “bago mo gawin, makapitong isipin”.

Marami pang pagpapasiya ang iyong gagawin sa mga darating na panahon kung kaya mahalagang may sapat kang kaalaman tungkol dito. Mahalagang tandaan na sa bawat isasagawang pagpili, laging isasaalang-alang ang mas mataas na kabutihan (higher good). Tao lamang ang biniyayaan ng isip at kilos-loob kung kaya mayroon siyang kakayahan na kilalanin at gawin ang tama at nararapat. Habang lumilipas ang panahon ay lumalaki na ang hamon ng lipunan sa bawat indibidwal na mapanindigan ang tama at mabuti. Maraming mga isyu sa lipunan na tunay na susukat sa iyong moral na paninindigan. Kaya't kailangang sapat ang iyong kaalaman at kakayahan tungkol sa pagsasagawa ng moral na pagpapasiya.

Isang mabuting giya o gabay sa ating mga pagpapasya ang pagkakaroon ng personal na pahayag ng layunin sa buhay o personal mission statement. Ang pahayag ng layunin sa buhay ay maihalintulad sa isang personal o pansariling motto o kredo na nagpapahayag kung ano ang kabuluhan ng iyong buhay. Ang pagkakaroon ng personal na pahayag ng layunin sa buhay ay nakakatulong upang magkaroon ka ng tamang pasya sa anumang darating sa iyong buhay.

Pagyamanin

Panuto: Ang sitwasyong ito ay hango sa *moral dilemma* ni Lawrence Kohlberg. Ito ay sitwasyong nagpapahayag ng dalawang magkasalungat na posisyon na kinapapalooban ng dalawang magkaiba o nagtutunggaling pagpapahalaga. Sa gawaing ito ay magkakaroon ka ng pagkakataon na pumili ng posisyon ukol sa mga isyung moral na iyong paninindigan. Sagutin ang mga tanong pagkatapos na mailahad ang bawat sitwasyon. Isulat ang iyong mga sagot sa iyong kuwaderno.

Moral Dilemma ni Lawrence Kohlberg

Dilemma Blg. 1

Si Amir ay labing-apat na taong gulang na labis ang pagnanais na sumama sa isang *camping*. Nangako sa kaniya ang kaniyang ama napapayagan siyang sumama kung siya ay makaiipon nang sapat na pera para rito. Dahil dito, labis ang naging pagsisikap ni Joe sa pagtitinda ng diyaryo. At naipon ang sapat na halagang kailangan para sa *camping* at may kaunti panghalaga na natira para panggastos para sa kaniyang sarili. Ngunit nagbago ang isip ng kaniyang ama bago dumating ang araw ng kanilang *camping*. Ang ilan sa kaniyang mga kaibigan ay nagpasiyang mangisda sa ibang lugar. Kapos ang pera ng kaniyang ama upang ipanggastos sa pangangisda. Kaya, kinausap niya si Amir upang hingin dito ang perang kaniyang naipon para sa kaniyang *camping*. Iniisip ni Amir na tumanggi na ibigay sa kaniyang ama ang kaniyang naipong pera.

Mga tanong:

- a. Dapat bang tumanggi si Amir na ibigay ang kaniyang naipong pera sa kaniyang ama? Pangatwiranang ang sagot.
- b. May karapatan ba ang ama ni Amir na hingin ang perang naipon ng kaniyang anak na si Amir? Pangatwiranang.
- c. Ang pagbibigay ba ng perang naipon ni Amir ay maaaring maging sukatan ng pagiging mabuting anak? Ipaliwanag ang sagot.
- d. Ang ideya ba na si Amir ang nag-ipon ng pera ay mahalaga sa sitwasyong ito? Pangatwiranang.
- e. Nangako ang ama ni Amir na kapag nakaipon siya nang sapat na pera ay maaari siyang sumama sa *camping*. Ang ideya ba na nangako ang ama ni Amir sa kaniya ang pinakamahalaga sa sitwasyong ito? Bakit?
- f. Sa kabuuan, bakit mahalagang tuparin ang isang pangako?
- g. Mahalaga bang tuparin mo ang isang pangako sa isang taong hindi naman gaanong kakilala at hindi na muling makikita pa? Ipaliwanag ang sagot.
- h. Ano sa iyong palagay ang pinakamahalagang bagay na dapat isaalang-alang ng isang ama pagdating sa kaniyang relasyon sa kaniyang anak? Bakit mo ito maituturing na pinakamahalaga?

Isaisip

Basahin ang sumusunod na anekdota.

Hindi makalimutan ni Mark ang tinig ng ina nito sa telepono. “Bakit anak, bakit? Lahat ng pagsisikap ginagawa ko ay para sa iyo. Anong nangyari? Akala ko maayos ang lahat. Akala ko darating ako sa Marso para mapanood ang pagmamartsa mo sa araw ng pagtatapos mo sa haiskul...kami ng tatay mo...” Hindi na nito natapos pa ang sasabihin. Alam ni Mark na umiiyak ito sa kabilang linya. Hindi na rin niya nakayanang marinig pa ang ibang sasabihin ng ina kaya’t ibinaba na nito ang telepono. Maayos nga ba ang lahat? Noon, noong narito pa sina Nanay at malakas pa si Tatay. Noon wala siyang pakialam anoman ang sabihin ng ibang mga kamag-aral. Madalas man siyang tuksuhin ng mga ito. Pagtawanan hindi nya ito kailangang pansinin. Nagsisikap siya sa pag-aaral para sa kanyang pamilya. Siya ang panganay kaya kailangan niyang makatapos para makatulong sa Nanay at Tatay. Mahirap lang ang buhay nila. Madalas pumapasok siya na wala ni singko sa bulsa. Pinagtatawanan nila ang sapatos niyang may butas sa talampakan gayon din ang uniporme niyang puno na ng sulsi at medyo maiksi na para sa kanya. Hindi sila makabili ng bago. Pero wala sa kanya iyon. Ang mahalaga’y nakakapag-aral siya. Iyon ang laging sinasabi sa kanya ng kanyang nanay. Ngunit nang magkasakit ang kanyang ama kinailangan ng kanyang ina ang magpunta sa ibang bansa para maghanapbuhay. Katulong sa Hongkong ang nanay niya. Mabait daw ang naging amo nito. Ilang taon na rin ang lumipas. Iba na ang lahat. May bagong telebisyon, radyo, *computer*. Bago palagi ang uniporme ni Mark. Marami siyang pera sa bulsa. May *bank account* pa nga siya. Sa kanya ipinangalan ng nanay niya ang *bank account* para sa *remittance* nito. “Responsableng bata si Mark, kaya niyang pamahalaan ang mga pangangailangan ng ama at ng kapatid.” Sabi ng nanay niya sa tiyahin niya. Noon siguro yon. “Mapilit kasi ang barkada ko tatay eh. Pwede ba akong maghanda sa birthday ko. At saka pwede ba akong bumili ng beer. Konti lang naman, konting kasayahan lang.” Ayaw sana ni Tatay, kaya lang sabi ni Nanay, hayaan na, minsan lang naman. Tutal malapit ng magdisisiyete si Mark. Ang hindi alam ng nanay niya, madalas ang inuman ng barkada. Nakakahiya kasi. Alam naman nilang may pera si Mark. Wala raw siyang pakikisama, yan ang lagi nilang sinasabi kapag tumatanggi si Mark. Natatakot si Mark na mawala ang barkada. Dati-rati kasi iniawasan siya ng mga ito. Ngayon sikat na rin siya, mula nang tanggapin siya ng barkadahan. Maraming mga kaklaseng babae nila ay humahanga kay Mark. Masarap pala ang pakiramdam ng napapansin ka, hinahangaan. Masarap ang maraming kaibigan. Masaya ang kilala ka nang halos lahat ng mga mag-aaral sa paaralan. Masyado kasing napadalas ang gimik ng barkada. Ayon bagsak tuloy si Mark sa tatlong *subject*. Hindi siya gagraduate.

“Okey lang yan pare, kami rin naman hindi mamartsa eh” ni Bok ang lider ng kanilang grupo. “Ayaw mo nun matagal pa tayong magkakasama. Tuloy ang ligaya. “Dapat nga bang ikasiya iyon. Wari’y kinukurot ang kanyang puso tuwing maaalala ang tinig ng ina. Minamasdan niya ang sarili sa salamin. Siya nga ba talaga ang repleksyon sa salamin. Hindi pa huli ang lahat, wika nya sa sarili.

Sagutin:

1. Anu-ano ang mga mahahalagang pagpapasya na ginawa ng ina ni Mark kaugnay ng kanilang pamilya? Tama ba ang kanyang naging mga pasya? Ipaliwanag.
2. Ano-anong mga pagpapasya ang ginawa ni Mark para sa kanyang sarili? Mabuti ba ang kinahinatnan ng kanyang mga naging pagpapasya? Pangatwiran.
3. Ano ang ibinunga ng mga maling pagpapasya ng ina ni Mark? Pangatwiran.
4. Ano ang ibinunga ng mga naging pagpapasya ni Mark? Pangatwiran

Isagawa

Gamit ang sumusunod na tsart, suriin ang mga naging pasya ni Mark. Anong mga bagay ang maaaring naging mabuti ang kinahinatnan kung naging mabuti lamang ang naging pagpapasya ni Mark? Kung ikaw si Mark, ano naman ang maaaring naging pasya mo?

Mga Mahahalagang Pangyayari Sa Buhay ni Mark	Mga Naging Pasya ni Mark	Mga kinahinatnan ng Pasya ni Mark	Maaring naging pasya mo
Halimbawa: Ipinangalan ng nanay ni Mark sa kanya ang <i>bank account</i> ng <i>remittance</i> nito	Gamitin sa pansariling pangangailangan at kasiyahan ang pera	Madalas itong liban sa klase upang maglibang kasama ang barkada.	Gamitin lamang sa pamilya ang pera sa banko

Ikaw naman:

Mga Mahahalagang Pangyayari Sa Buhay ni Mark	Mga Naging Pasya ni Mark	Mga kinahinatnan ng Pasya ni Mark	Maaring naging pasya mo	Dahilan ng Pasya

Pamantayan sa pagbibigay ng marka:

Nilalaman	-	10
Kalinisan	-	5
Pagkamalikhain	-	5
Total	-	20 pts.

Tayahin

Panuto: Basahin at unawain ang mga aytem sa bawat bilang. Piliin ang pinakaangkop na sagot at isulat ang titik ng tamang sagot sa iyong sagutang papel.

1. Ang sumusunod ay makakatulong sa isang bata upang matuto ng mabuting pagpapasiya maliban sa:
 - A. pagtitiwala
 - B. pagtataglay ng katarungan
 - C. pagkakaroon ng ganap na kalayaan
 - D. pagtuturo ng magulang ng mga pagpapahalaga
2. Ano ang ibig sabihin ng “moral dilemma”
 - A. kalituhan sa pagpapasya
 - B. kagandahan sa pagpapasya sa buhay
 - C. kabutihan sa pagpapasya tungkol sa hinaharap
 - D. nagtutunggaling desisyon sa kung ano ang tama o mali
3. Nakita mo ang iyong kapatid na naglalaro lang ng mobile Legend at hindi sinasagutan ang kanyang modyul. Paano mo siya kokomprontahin?
 - A. Sasabihin ko sa kanya na dapat unahin niya ang pagsagot sa kanyang modyul para maipasa niya ito sa takdang araw.
 - B. Sasabihin ko sa kanya na uupakan ko siya kung hindi matapos sa takdang araw ang pagsagot sa kanyang modyul.
 - C. Sasabihin ko sa kanya na sagutin muna ang modyul bago maglaro.
 - D. Sasabihin ko sa kanya na sisirain ko siya kung hindi matapos niyang sagutan ang kanyang modyul.
4. Ano ang pundasyon o haligi ng proseso ng mabuting pagpapasya?
 - A. Katarungan
 - B. Pagpapahalaga
 - C. Panahon
 - D. Kilos-loob
5. Isa itong mabuting giya o gabay sa ating mga pagpapasya
 - A. Edukasyon
 - B. Karunungan
 - C. Kasabihan
 - D. Personal na pahayag ng layunin sa buhay

6. Bakit mahalaga ang mabuting pagpapasya?
 - A. Dahil ito ang ating magiging gabay
 - B. Dahil ito ay parte na sa buhay ng tao
 - C. Dahil ikaw ay obligadong magpapasya
 - D. Lahat ng nabanggit

7. Paano mo malalaman na tama ang iyong pagpapasya?
 - A. Kung maganda at masaya ka sa kinalabasan nito.
 - B. Kung ikaw ay hindi magtagumpay
 - C. Kung sumama ang loob mo dahil sa ginawang pagpapasya
 - D. Lahat ng nabanggit

8. Kung nananatili sa iyo ang agam-agam dahil mayroon kang pakiramdam na maaaring pagsisihan mo ang iyong pasya. Kailangan mong
 - A. Huwag mag-agam-agam dahil desisyon mo 'yan
 - B. Gawin lamang ang magpapasaya sa 'yo
 - C. Pag-aralan muli ang iyong pasya na may kalakip na panalangin at ibayong pag-sususi
 - D. Ano ang dapat mong gawin kung ikaw ay magpapasya?

9. Ano ang dapat mong gawin kung ikaw ay magpapasya?
 - A. Manalangin para humingi ng gabay upang matimbang mo ang tamang pasyang gawin.
 - B. Magbakasyon upang makapag-isip
 - C. Humingi ng payo sa iba at isipin ang ikabubuti ng lahat
 - D. Lahat ng nabanggit

10. Bakit mahalagang maturuan ang mga anak na mamuhay nang simple?
 - A. Upang maisabuhay nila ang pagiging mapagkumbaba
 - B. Upang masanay sila na maging masaya at kuntento sa mga munting biyaya
 - C. Upang hindi sila lumaking hindi marunong magpahalaga sa perang kanilang pinaghirapan
 - D. Upang maisapuso ng mga anak na mas mahalaga ang tao sa kung ano siya at hindi sa kung ano ang mayroon siya

Karagdagang Gawain

Kumusta? Nasubukan mo na bang gumawa ng Personal na Pahayag ng Misyong sa Buhay? Naging madali ba ang paggawa nito? Ano-ano ang mga bagay na dapat mong isaalang-alang sa paggawa ng iyong personal na misyon? Ipakita ang

iyong misyon sa buhay sa pamamagitan ng *guhit o collage* gamit ang ¼ size na illustration board. Lagyan ng pamagat na “Ang Aking Personal na Misyong sa Buhay”.

Pamantayan:

Pagkamalikhain	-	10
Kaugnayan sa tema	-	10
Kalinisan	-	5
Kagandahan	-	5

Kabuuan - 30 pts.

Susi sa Pagwawasto

Isagawa Maaaring magkaiba-iba ang mga sagot ng mag-aaral	Karagdagang Gawain Nakabatay ang sagot sa Personal na Pahayag ng Misyon sa Buhay ng mag-aaral.	Isaisip Ang sagot ng mag-aaral ay naaayon sa kanilang pang-unawa sa anecdota.
		Tuklasin Nakabase ang sagot ng mag-aaral sa magiging pasya nila tungkol sa mga sitwasyon.
	Isagawa	Pagymamin Maaaring iba-iba ang sagot.

Tayahin 1. C 2. D 3. A 4. B 5. D 6. B 7. A 8. C 9. D 10. A	Subukin 1. D 2. C 3. B 4. A 5. D 6. B 7. A 8. C 9. D 10. A
---	---

Sanggunian

Dy, Manuel Jr., Leaño, Gayola, Sheryll, Marivic, Brizuela, Mary Jean, Querijero, Ellanore. 2013. *Edukasyon sa Pagpapakatao-ika-Pitong Baitang Kagamitan ng Mag-aaral*. Pasig City: Kagawaran ng Edukasyon.

Para sa mga katanungan o puna, sumulat o tumawag sa:

Department of Education – Schools Division of Negros Oriental
Kagawasan, Avenue, Daro, Dumaguete City, Negros Oriental

Tel #: (035) 225 2376 / 541 1117

Email Address: negros.oriental@deped.gov.ph

Website: lrmds.depednodis.net

